

педагога, соціального працівника; педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SEMEZ Andrii Anatoliiovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Work, Social Pedagogy and Psychology of the Volodymyr Vynnychenko

Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: problems of social-professional adaptation of a teacher, a social pedagogue, a social worker; pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi.

Стаття надійшла до редакції 09.05.2021 р.

УДК 378: [37.011.3-051:78]

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-162-165

СИДОРЕНКО Тетяна Дмитрівна –

доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1926-253X>
e-mail: sidorenkotd@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДИГІТАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У всіх уведених за останнє десятиліття державою навчальних Програмах України підкреслюється зосередженість на учневі, важливість ключових компетенцій, необхідність пов'язувати в навчальному процесі нові знання з вже існуючими, з різними предметами і галузями. Робиться акцент на спрямуванні особистості на саморозвиток, самовдосконалення. Система загальної освіти налаштовується у відповідності з вимогами часу й вимагає забезпечення інформаційної підтримки викладачам, учителям, студентам, уніям у всіх закладах освіти.

За допомогою мережі дигітального простору (Диджитал, від лат. *Digitus* – «палець», англ. *Digital* – «пальцевий, цифровий») – сучасне міжнародне науково-технічне поняття, яке в українській мові може мати близькі, але різні значення: дискретний, цифровий, електронний) віртуалізуються пізнавальні можливості особистості, дозволяючи долати географічні перепони, роблячи надбання цінностей культури доступними для споглядання кожному [2]. Швидкість поширення інформаційних потоків призводить до ситуації тотальної дигіталізації суспільних процесів і життя людини, зміни культурних парадигм.

Запорожцева Л. доходить висновку, що «дигітальний простір утворюється завдяки орієнтації культури на новітні інформаційно-цифрові технології, а також мануальну та пальцеву взаємодію людини із гаджетами й комп'ютерами» [3, с. 53].

Термін «інформатизація» стає все менш актуальним, молоде покоління живе в

дигітальному форматі, де традиційна культура зі сформованою системою цінностей сприймається у цифровому просторі, з'являється кліп-культура, екранна культура, інтернет-культура, культура віртуального спілкування, культура комп'ютерних ігор, науково-цифрова культура та ін. До основних феноменів, що визначають сучасну цифрову обізнаність, відносяться персональний комп'ютер і вся відкрита сукупність інформаційних систем, які призначені для забезпечення різних завдань освітнього процесу: Інтернет, штучний інтелект, системне і прикладне програмне забезпечення, комп'ютерна графіка та системи віртуальної реальності, цифрові формати традиційних засобів комунікації та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дигітальному просторі поняття «педагогічна культура» розширює свої межі складових і не тільки з'єднує поняття «педагогіка» і «культура», а й синтезує загальну культуру з умінням орієнтуватись у власному контенті.

Різноманітні аспекти культуротворчої діяльності людини розглядаються в працях науковців А. Арнольдова, Є. Баллера, М. Бахтіна, В. Біблера, Ю. Богуцького, С. Безклубенко, В.Гладишева, Н. Злобіна, В. Кременя, А. Михайлюк, В. Межуєва, В. Семенова, О. Чеботаєва та ін.

Велике значення в дослідженні з проблеми професійно-педагогічної підготовки вчителя мають праці О. Абдуліної, Є. Барбіної, А. Белкіна, С. Вітвицької, В. Гриньової, Є. Гришина, О. Дубасенюк, С. Єлканова, І. Зязюна, В. Кан-Каліка,

В. Краєвського, Н. Кузьміної, О. Кучерявого, О. Мороза, І. Пальшкової, А. Сазонова, В. Семиченко, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна, О. Цокур, О. Щербакова та ін., у яких поряд з питаннями загально-педагогічної підготовки розглядаються проблеми етичної, моральної культури вчителя та його професійної майстерності.

Особливий інтерес в аспекті нашого дослідження становлять праці Д. Галкіна, Л. Запорожцевої, О. Кислової, І. Костікової, В. Кудляя, К. Літвінової, В. Паршикова, Т. Орлової, Д. Прокудіна, Н. Соколової, Ю. Страковича, С. Черниха, Г. Грибера (G. Creeber), А. Дарлея (A. Darley), Р. Мартіна (R. Martin), Т. О'Рейлі (T. O'Reilly) та ін., які засвідчують зміни в розвитку сучасного культурного середовища, його стрімку «цифровізацію», що «надає можливості споживання «культурного контенту» значно більший кількості користувачів, ніж традиційна «аналогова» культура» [1, с. 22].

Мета статті спрямована на розкриття компонентів педагогічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в дигітальному просторі й запропонуванню педагогічних умов для її формування, розвитку й удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. При всій значимості проведених в даній сфері досліджень в них не охоплюється ряд важливих і актуальних проблем самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва, не в повній мірі виявлено потенціал музично-комп'ютерних технологій для самоосвіти.

Завдяки досягненням цифрової революції більшість соціокультурних завдань все успішніше вирішуються в мережевому просторі, нові перспективи та потенційні напрямки розвитку відкриваються перед молоддю. Шляхи розвитку пропонуються й у музично-педагогічній освіті, а саме: «активно, творчо виробляти, інтерпретувати та засвоювати продукцію музичного мистецького середовища» [4, с. 276].

У такому середовищі зростає, формується майбутній вчитель музичного мистецтва, педагогічна культура якого в дигітальному просторі включає в себе розвиток його загальнокультурної обізнаності (вміння зібрати кращий світовий досвід і методичне ноу-хау України, проаналізувати їх, використати корисні приклади у своїй педагогічній практиці, усвідомлення своєї особистості як носія культурних зразків); професійної освіченості; професійної етики як прояву вищого рівня розвитку педагогічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва; творчі якості та здібності особистості, її вміння конструювати власні

інноваційні технологічні підходи до вирішення завдань в динаміці мінливих нестандартних ситуацій, володіння цифровими технологіями як практичним інструментом комунікаційної діяльності.

Спираючись на вищевикладене ми пропонуємо власну структуру педагогічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в дигітальному просторі, яка складається з аксіологічного, когнітивно-технологічного, особистісно-творчого, комунікативного, світоглядного компонентів.

Розглянемо складову аксіологічного компоненту. Він уключає: необхідність цілеспрямованого формування ціннісних переконань і національно-ідентичного коду в процесі цифрової трансформації системи освіти, виявлення і представлення ризиків цього процесу, якщо не враховуються ціннісний компонент і змістовно-смісловне наповнення, розуміння цінності музики і значущості інструментально-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва для досягнення цілей музичної освіти і власного професійного вдосконалення.

Когнітивно-технологічний компонент: вирішення професійних завдань з використанням музично-виконавських навичок як засобу педагогічної взаємодії, специфічного для освітньої галузі «Музичне мистецтво», професійний розвиток і його методична підтримка в мережі Інтернет, володіння мережевими освітніми ресурсами, ряду дисциплін нового типу, що включають друковані та електронні посібники, дистанційні форми підтримки освітнього процесу, обізнаність на музично-програмних забезпеченнях (квантизація, нотний редактор, програвач мультимедіа, Instnt Music, Kristant Audio Engine, LADSPA, Microsoft Songsmith, Shazam, Virtual Studio Technology, NetArt, комп'ютерна музика, віртуальні інсталяції та ін.).

Особистісно-творчий компонент педагогічної культури розкриває механізм її володіння і втілення у творчий процес, в основі якого лежить захопленість майбутнього вчителя музичного мистецтва своєю професією, прагненням до самовдосконалення та самореалізації у професійній діяльності, пізнання таємниць звукоутворення, багатства тембрового і акустичного впливу музики, вміння створювати власні творчі проєкти на основі вивченого матеріалу в роботі з цифровою музикою, пошуку музичної інформації в мережі, звукового оформлення власного контенту, здатність займатись моделюванням як одним з методів об'єктивного дослідження музичної творчості.

Комунікативний компонент: уміння

застосовувати цифрові технології з метою підтримувати комунікативну взаємодію, розуміти проблеми співрозмовника (web-спілкування); передбачає наявність емпатійних установок, мережевого етикету, культури віртуального спілкування, використання цифрових технологій при підготовці групової проєктної роботи, яка відкриває нові формати її виконання (IT-волонтерство, «Greening IT» та ін.).

Характеризуючи світоглядний компонент, зазначимо, що він уключає в себе професійно-педагогічні переконання, інтереси, ціннісні орієнтації в професійно-педагогічній сфері, взаємини особистості з мистецтвом, уміння виявити і відтворити в своїй свідомості певне ціннісно-смісловне ставлення, в першу чергу до явищ музичного мистецтва, до різних аспектів музично-педагогічної теорії і практики, вміння здійснювати міжкультурний діалог, що сприяє подоланню негативних наслідків глобальної кризи, світоглядну позицію.

Отже, педагогічна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва, важливе місце якої ми розглядаємо в дигітальному просторі, є системною характеристикою особистості та діяльності вчителя, представляє інтегральну єдність взаємопов'язаних і взаємозалежних представлених у статті компонентів. Виділяючи їх можна констатувати наявність у неї складових музичної культури, культури мовлення, інформаційної культури, цифрової культури, Інтернет-культури, культури мережевого етикету, технологічної культури, культури спілкування, та інших видів культур, що дає підстави виявити організаційну, мотиваційну, пізнавальну, поведінкову, соціальну сфери, та сферу міжособистісного спілкування в педагогічній культурі майбутнього вчителя музичного мистецтва.

У сучасних реаліях у процесі навчання активно впроваджуються різні засоби цифрових технологій, масової телекомунікації. У зв'язку з цим перед системою освіти ставиться завдання орієнтації на особистість, здатну ефективно працювати з інформацією, що володіє різними способами її добування, а також удосконалює свої вміння в оволодінні необхідних для самовдосконалення цифрових технологій.

За нашим переконанням, навчальна діяльність виступає в якості засобу оволодіння такими технологіями задля успішного формування педагогічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва за таких умов: навчання в галузі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва повинно бути захоплюючим; підвищити ефективність практики і пов'язати теоретичні заняття з практикою; забезпечити умови для

розробки майбутнім студентом нових інноваційних рішень і використати власний досвід у їх впровадженні; підтримати дигітальні інновації в навчальному процесі; формувати компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва щодо безпечної поведінки в цифровому просторі та потенційної небезпеки безвідповідального ставлення до використання мережі Інтернет, критичне мислення під час сприйняття інформації; вчити правилам інформаційної гігієни; залучення студентів до електронного музикування, що буде сприяти підвищенню інтересу до професійної діяльності.

На нашу думку, на заняттях з дисципліни «Мультимедійні технології у мистецькій освіті» майбутнього вчителя музичного мистецтва потрібно ознайомити й спрямувати до володіння такими найбільш затребуваними програмними пакетами як: для аранжувальників – Steinberg Cubase, Roland Sonar, Apple Logic Studio; звуко-режисерських завдань – Digidesign (Pro Tools) та ін.; для музично-теоретичних завдань слід звернути увагу на програмні рішення, в числі яких широко поширений нотний редактор Sibelius, електронний курс інструментознавства Instruments, електронний курс аналізу музичних форм і композиції Compass, тренінгова програма з сольфеджіо Auralia, електронний курс теорії музики Musition, програма для підготовки уроків музики Star Class та ін.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. При визначенні майбутнього вищої педагогічної школи необхідно виходити із загального аналізу тенденцій і шляхів розвитку освіти в Україні, що обумовлено об'єктивними потребами соціального і науково-технічного прогресу. Сучасний рівень підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва повинен бути зорієнтований на вимоги сьогоденішнього дня.

Резюмуючи вище викладене, ми доходимо висновку, що особистість учителя як суб'єкта професійної діяльності відбивається в формах і змісті його педагогічних дій. Характеристикою зовнішньої сторони особистості, показником успішності професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва виступає педагогічна культура, яка формується, розвивається, вдосконалюється за певних умов.

Дигітальний простір експоненціонує. Вже з'явилися так звані digital natives – покоління, котре народилося й формується поряд з комп'ютером. Діти зростають, вчать говорити, слухати, розуміти, розвиваються в різних напрямках разом з цифровими технологіями, вміють мислити комп'ютерною

мовою, вміють спілкуватись за її допомогою. Тобто для них цей світ звичайний. Ці молоді люди зараз вступають до університетів і вдосконалюють свої знання в Python, R, SQL та інших мовах багаторівневого програмування і словниках для спілкування в дигітальному просторі.

Перспективи подальших розробок ми вбачаємо в аналізі наукових досліджень у напрямку цифрової культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у дистанційному навчанні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гаврілова Л. Г. Цифрова культура як феномен сучасного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / Л. Гаврілова, Н. Воронова. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2017. Вип. 48. С. 21–34. (Засоби навчальної та науково-дослідної роботи).
2. Диджитал: Словник. ua (онлайн) / автор Дмитрієв О. Портал української мови та культури. 2011. URL: [https:// www.slovnuk.ua](https://www.slovnuk.ua) (дата звернення: 17.03.2021).
3. Запорожцева Л. Є. Цифровий вимір масової культури як середовище конструювання міфології / Л. Запорожцева. Київ: Києво-Могилянська академія. 2014. Вип. 55. С. 48–54. (Магістеріум. Історико-філософські студії).
4. Яковлев О. В. Цифрові виміри трансформації музичної культури кінця XX – початку XXI століття / О. Яковлев // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2019. № 1. С. 273–276.

REFERENCES

1. Havrilova, L. H. (2017). *Tsyfrova kul'tura yak fenomen suchasnoho informatsiyno-komunikatsiynoho pedahohichnoho seredovyshcha*. [Digital culture as a phenomenon of modern information and communication pedagogical environment]. Kharkiv.
2. Dmitriev, O. (2011). *Dydzhytal: Slovnyk. ua*. [Digital: Dictionary. ua].
3. Zaporozhtseva, L. YE. (2014). *Tsyfrovyi vymir masovoyi kul'tury yak seredovyshche konstruyuvannya mifolohiyi*. [Digital dimension of mass culture as an environment for constructing mythology]. Kiev.
4. Yakovlev, O. V. (2019). *Tsyfrovi vymiry transformatsiyi muzychnoyi kul'tury kintsya KHKH – pochatku KHKHI stolittya*. [Digital dimensions of the transformation of musical culture of the late XX-early XXI century]. Kiev.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СИДОРЕНКО Тетяна Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету, факультет мистецтв.

Наукові інтереси: актуальні проблеми мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SYDORENKO Tetyana Dmytrivna – Ph D in Pedagogical Sciences, Assistant Professor of the Department of Music Studies, Instrumental and Choreographic Training of Kryvyi Rih State Pedagogical University, Art Faculty.

Circle of research interest: current issues of Art Studies education.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2021 р.

УДК 377.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-165-169

СОСНОВА Мирослава Андріївна –

кандидат педагогічних наук, Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки» Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0024-3814>

e-mail: masosnova@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ШЛЯХОМ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ»

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво впливають на процес інформатизації сучасної освіти. Духовний, економічний та науково-технічний розвиток української держави зумовлює підвищені вимоги до якісного потенціалу професійно компетентного сучасного фахівця, який здатен генерувати та впроваджувати новітні освітні ідеї, оскільки роль викладача, його ключової позиції в суспільстві зумовлюють

становлення громадянина як особистості, що спричиняється до зміцнення інтелектуального та духовного потенціалу нації. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес характеризується не лише активізацією розумових здібностей здобувачів освіти, поступовим порушенням темпу навчання, збільшенням інформаційних потоків, підвищенням ефективності засвоєння навчального матеріалу, але й вимагає від викладача самостійної розробки й практичного застосування педагогічних